

Hrvatski nacionalni odbor za povijesne znanosti, Zagreb
Društvo za hrvatsku povjesnicu, Zagreb
Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet – Odsjek za povijest

SVEUČILIŠNA NASTAVA POVIJESTI U HRVATSKOJ TRADICIJA, DANAŠNJE STANJE, PERSPEKTIVE

Povodom 140. godišnjice početka rada povijesnih katedri
Sveučilišta u Zagrebu

Raspored rada i sažetci izlaganja

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Zagreb, 28. – 29. XI. 2014.

Pripremni odbor

prof. dr. sc. Damir AGIČIĆ

doc. dr. sc. Igor DUDA

prof. dr. sc. Željko HOLJEVAC

Branimir JANKOVIĆ, prof.

dr. sc. Suzana LEČEK

dr. sc. Tihana LUETIĆ

prof. dr. sc. Mario STRECHA

PROGRAM RADA

PETAK, 28. studenog 2014.

***Konferencijska dvorana Knjižnice
Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu***

- 9.15-9.40** Svečanost otvorenja: prof. dr. Vlatko Previšić, dekan Filozofskog fakulteta, prof. dr. Tvrtko Jakovina, pročelnik Odsjeka za povijest, prof. dr. Željko Holjevac, predsjednik Društva za hrvatsku povjesnicu, prof. dr. Damir Agičić, predsjednik Hrvatskog nacionalnog odbora za povijesne znanosti
- 9.40-10.00** P. Korunić: *Sveučilišni studij povijesti u Hrvatskoj: jučer, danas, sutra*
- 10.00-10.15** F. Mirošević: *Studirati povijest na Filozofskom fakultetu u Zagrebu pedesetih godina prošlog stoljeća*
- 10.15-10.30** D. Roksandić: *Inovacije u sveučilišnoj nastavi povijesti i kultura profesionalnog mišljenja. Zagrebačka iskustva od 1994. do 2014.*
- 10.30-10.45** B. Kuntić-Makvić: *Stara povijest na hrvatskim sveučilištima. Razvitak na razmeđu tisućljeća*
- 10.45-11.00** B. Janković: *Nastava povijesti i suvremene historiografije te teorije i metodologije povijesti: pitanje recepcije*
- 11.00-11.20** Rasprava
- 11.20-11.40** Stanka
- 11.40-11.55** D. Agičić: *Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu na razmeđu tisućljeća*
- 11.55-12.10** M. Pavić: *Nastava povijesti na Filozofskom fakultetu / Sveučilištu u Zadru od samih početaka (1956.) do danas*
- 12.10-12.25** M. Bratanić: *Povijest pomorstva kao specifikum zadarskog studija povijesti*
- 12.25-12.40** P. Strčić – M. Polić: *Sveučilišna nastava povijesti u Rijeci – od Drugoga svjetskog rata do danas*
- 12.40-13.00** Rasprava

- 13.00-13.30** Promocija zbornika *Nada Klaić i njezin znanstveni i nastavni doprinos razvoju historiografije*
- 13.30-14.45** Ručak za sudionike
- 14.45-15.00** K. Buršić-Matijašić – I. Duda: *Dvadeset godina studija povijesti u Puli (1994.-2014.)*
- 15.00-15.15** M. Tomorad: *Odjel za povijest Hrvatskih studija (1997.-2014.)*
- 15.15-15.30** M. Trogrlić: *Osnutak i djelovanje Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta u Splitu (2003./04.-2013./14.)*
- 15.30-15.45** I. Sabotič: *Odjel za povijest Hrvatskoga katoličkog sveučilišta*
- 15.45-16.00** I. Ipšić – L. Kunčević – N. Vekarić: *Studiji povijesti u Dubrovniku u posljednjih pola stoljeća*
- 16.00-16.20** Rasprava
- 16.20-16.45** Stanka
- 16.45-17.00** D. Čepulo: *Povijest i pravna povijest na Pravnom fakultetu u Zagrebu*
- 17.00-17.15** N. Englesfeld – Ž. Bartulović – B. Vukas ml.: *Povijest prava i države u nastavi pravnog studija i obrazovanju pravnika*
- 17.15-17.30** Z. Erent-Sunko: *Važnost nastave opće povijesti prava i države za pravnu struku danas*
- 17.30-17.45** I. Obadić, *Povijest europske integracije u sveučilišnim programima nastave povijesti u Hrvatskoj – današnje stanje i perspektive*
- 17.45-18.00** M. Čavka: *Sveučilišna nastava povijesti medicine na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu*
- 18.00-18.20** Rasprava
- 18.20-18.30** Stanka

18.30-19.30 Promocija časopisa *Tabula* – o dvadesetoj obljetnici studija povijesti u Puli i knjige *Spalatumque dedit ortum. Zbornik povodom desete godišnjice Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta u Splitu*

SUBOTA, 29. studenog 2014.
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu –
Dvorana A-201

9.30-9.45 H. Petrić: *Gospodarska povijest na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu*

9.45-10.00 F. Celio Cega: *Nastava povijesti na Kolegiju sv. Lazara u Trogiru*

10.00-10.15 T. Luetić: *Studenti povijesti na Mudroslovnom fakultetu Kr. Sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu od 1874. do 1914.*

10.15-10.30 T. Galović: *Milan Šufflay i sveučilišna nastava iz pomoćnih povijesnih znanosti*

10.30-10.45 T. Petrović Leš – S. Leček: „Od sluškinje filologije do prijateljice povijesti“. *Veze studija povijesti i studija etnologije od 1927. do danas*

10.45-11.00 M. Previšić: *Sveučilišna nastava i hrvatska povijest 1945.-1991. godine – hrvatska ili jugoslavenska povijest nakon 1945. godine?*

11.00-11.15 Stanka

11.15-11.30 M. Tomorad: *Sveučilišna nastava povijesti starog Egipta u Hrvatskoj (1874.-2014.): povijest i mogućnosti razvoja*

11.30-11.45 Z. Samaržija: *Kakve povjesničare trebamo u konzervatorskim istraživanjima srednjovjekovnih objekata Slavonije, Baranje i Srijema – prolegomena za budući sveučilišni kurikulum*

11.45-12.00 Z. Živaković-Kerže: *Sa zagrebačkom diplomom u osječki prosvjetni i društveni život (Osvrt na djelovanje Mencina, Šišića, Horvata, Enderlea i Meštovića)*

- 12.00-12.15** D. Arlov – I. Rakela: *Teme, sadržaj i struktura diplomskih radova napisanih i obranjenih na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta u Splitu (2008.-2014.)*
- 12.15-12.30** T. Bali, *Stoljeće Priručnika izvora hrvatske historije Ferde Šišića*
- 12.30-13.00** Rasprava i zaključenje znanstvenog skupa

SAŽETCI IZLAGANJA

Damir AGIČIĆ

*Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za povijest
dagicic@ffzg.hr*

Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu na razmeđu tisućljeća

U izlaganju će biti prikazan razvoj Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu od kraja osamdesetih godina prošloga stoljeća, kada je u sastav fakulteta ušao Zavod za hrvatsku povijest, do današnjih dana. Ukazat će se na promjene u organizaciji nastavnoga i znanstvenog rada, promjene u sistemu studiranja (nastavni programi, bolonjski sustav), kretanje broja sveučilišnih nastavnika i suradnika (znanstvenih novaka i asistenata) te studenata odnosno doktoranada. Također, bit će riječi o izdavačkoj i uredničkoj djelatnosti odsjeka i njegovih članova.

•••

Dorotea ARLOV, Ines RAKELA

*Filozofski fakultet u Splitu, Odsjek za povijest
arlov.dorotea@gmail.com*

Teme, sadržaj i struktura diplomskih radova napisanih i obranjenih na Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta u Splitu (2008.-2014.)

Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta u Splitu akad. 2013./2014. godine obilježio je svoju desetogodišnjicu. Povodom toga učinilo se prikladnim dati kratki pregled smjera u kojem se odsjek kretao kroz teme i sadržaj obranjenih diplomskih radova u tom razdoblju. U vrijeme pisanja ovog sažetka bilo je ukupno 78 obranjenih diplomskih radova. Uvidom u radove može se zaključiti da postoji zastupljenost svih katedri odsjeka, što uključuje katedru za starovjekovnu i srednjovjekovnu povijest, na kojoj je dosada obranjeno dvanaest

(12) radova, katedru za novovjekovnu i suvremenu povijest, koja je najzastupljenija među dosadašnjim obranjenim radovima njih čak šezdeset i tri (63), te katedru za povijest historiografije i metodologiju povijesne znanosti, na kojoj su dosad obranjena tri (3) rada. Ono što svakako veseli je i činjenica da se broj obranjenih radova povećava s godinama pa je tako broj rastao od svega devet (9) 2009. godine do čak dvadeset i osam (28) 2012 godine. Pregledom tema radova može se uočiti da su studenti, čiji su radovi vezani uz antičku, srednjovjekovnu i novovjekovnu povijest, pretežno orijentirani na teme vezane uz područje istočne obale Jadrana poput prisutnosti Osmanskog Carstva ili Francuza na tom prostoru, kao i kakav je utjecaj imala prisutnost stranih sila na školstvo, kulturu, te život i običaje tog područja. Teme vezane uz suvremenu povijest daju širu sliku značajnih povijesnih zbivanja za Hrvatsku u 20. stoljeću, ali i odraz tih zbivanja na mikrohistorijskoj razini. Pri svojim radovima studenti se uvelike, uz sekundarne izvore, oslanjaju i na primarne, te tako velik broj tih radova predstavlja i više nego hvalevrijedna ostvarenja koja pružaju temelj za daljnja istraživanja. Osim toga takva ostvarenja daju dodatni potporanj stabilnoj strukturi odsjeka i naznačuju daljnji rast i razvitak u kojem će, kako je to i dosada bio slučaj, uz profesore ravnopravno sudjelovati i studenti.

•••

Tomislav BALI
tomislav.bali@gmail.com

Stoljeće *Priručnika izvora hrvatske historije* Ferde Šišića

Iako nedovršen, *Priručnik izvora hrvatske historije* jedno je od najvažnijih djela Ferde Šišića, vodećeg hrvatskog medievista prve polovice 20. stoljeća. Kako se navodi u predgovoru *Priručnika*, knjiga je bila namijenjena „slušačima hrvatske historije, i to kao pomagalo kod seminarskih vježbi“. S vremenom se nadišla ova prvobitna namjena te je *Priručnik* u velikoj mjeri korišten izvan okvira sveučilišne nastave povijesti. Izlaganjem se namjerava pružiti pregled cjelina kojih se Šišić dotaknuo u *Priručniku*. Među njima se nalaze praktični savjeti

studentima, promišljanja o svrsi, mogućnostima i metodologiji povijesne znanosti, pregled starije historiografije i, naravno, dio s izvorima i komentarima o njima. Također se razmatra uloga *Priručnika* unutar hrvatske historiografije od njegovog izlaska 1914. do danas.

• • •

Mateo BRATANIĆ
Sveučilište u Zadru, Odjel za povijest
bratanic@unizd.hr

Povijest pomorstva kao specifikum zadarskog studija povijesti

Tradicionalna nastava povijesti na hrvatskim sveučilištima fokusirana je na ravnomjernu raspodjelu upoznavanja studenata sa svim razdobljima povijesti, opće i nacionalne, kao i specifičnih predmeta iz teorije povijesti i historiografije. Može se kazati da je oblikovana prema potrebama osnovnoškolskih i srednjoškolskih zahtjeva nastavnika povijesti. Na Sveučilištu u Zadru, koje je pravni sljednik Filozofskog fakulteta u Zadru – Sveučilišta u Splitu, posebna pozornost posvećuje se povijesti pomorstva kao specifičnoj grani historijske znanosti koja je prostorno vezana uz jadransku Hrvatsku, ali i općenito uz odnos čovjeka i mora na svjetskoj razini. Uz znanstveni pristup istraživanju, ovaj specifikum Sveučilišta u Zadru rezultirao je trima poslijediplomskim studijima, obvezatnim i izbornim predmetima na bivšem dodiplomskom studiju, kao i obvezatnim i izbornim predmetima na sadašnjem preddiplomskom i diplomskom studiju. Dakle, sve tri razine studija, pored zaposlenih djelatnika u znanstveno-nastavnim zvanjima koji predaju ove predmete, polučile su i više završnih, magistarskih znanstvenih radova i doktorskih disertacija iz povijesti pomorstva. Formirao se poveći broj povjesničara, na Sveučilištu i izvan njega, kojima je glavna ili jedna od znanstvenih preokupacija povijest pomorstva. Svakako, ovo je dobra podloga budućih promišljanja o oblikovanju specijaliziranih studija povijesti koji će se temeljiti na rezultatima konkretnih znanstvenih istraživanja.

Klara BURŠIĆ-MATIJAŠIĆ, Igor DUDA
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Odjel za humanističke znanosti,
Odsjek za povijest
kbursic@unipu.hr, igor.duda@unipu.hr

Dvadeset godina studija povijesti u Puli (1994.-2014.)

Odsjek za povijest u Puli utemeljen je 1994. na tadašnjem Pedagoškom fakultetu, koji je 1998. preimenovan u Filozofski fakultet, a 2006. ušao je u sastav Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli kao odsjek Odjela za humanističke znanosti. Od početnih dvaju stalno zaposlenih profesora, i više vanjskih suradnika s drugih sveučilišta i drugih ustanova, danas je na Odsjeku za povijest zaposleno petnaest nastavnika koji djeluju na Katedri za staru i srednjovjekovnu povijest te Katedri za novovjekovnu i suvremenu povijest. Organiziraju se znanstveni skupovi i seminari, objavljuje se znanstveni časopis *Tabula* (od 1999.), znanstvene monografije i udžbenici. Uspostavljena je uspješna suradnja sa srodnim humanističkim visokim učilištima u zemlji i inozemstvu, kao i razmjena studenata i nastavnika putem programa *Erasmus*. Studenti povijesti od 2001. djeluju u podružnici Međunarodne udruge studenata povijesti (ISHA) koja objavljuje studentski časopis *Epulon*. Od ak. god. 2005/06. vrijede novi programi za jednopredmetni i dvopredmetni preddiplomski i diplomski studij povijesti. Glavna obilježja studijskih programa su izbornost i interdisciplinarnost: student obveznim predmetima usvaja temeljna znanja iz svjetske i hrvatske povijesti, ali u znatnoj mjeri samostalno oblikuje svoj studij putem izbornih modula i predmeta. Akcijskim planom i znanstvenom strategijom utvrđene su smjernice razvoja Odsjeka u sljedećih nekoliko godina.

Fani CELIO CEGA

Muzej grada Trogira

fani.celio-cega@st.t-com.hr

Nastava povijesti na Kolegiju sv. Lazara u Trogiru

U zgradi franjevačkog samostana Sv. Lazara na Čiovu, za vrijeme prve austrijske uprave u Trogiru (1797.-1806.) započeo je godine 1802. s radom Kolegij sv. Lazara na čelu kojega je rektorom bio kanonik Ivan Skakoc. Kolegij su pohađali ne samo trogirski školarci nego i oni iz susjednih mjesta. Sukladno školskom programu, između ostalog, predviđena je i nastava povijesti. Prema sačuvanim školskim izvješćima iz pojedinih godina, imamo uvid tko je sve slušao i polagao nastavni predmet povijesti na Kolegiju, na kakva su pitanja odgovarali polaznici i temeljem čega su podučavani te spremni za ispit. Usporedbom s današnjom nastavom povijesti, nameće nam se zaključak da je ona bila ograničena samo na upoznavanje povijesti crkve i europske povijesti i to samo antike. Analizom objavljenih školskih izvješća iz pojedinih godina, obradit će se školarci koji su pohađali Kolegij i polagali ispite, njihovo podrijetlo te sredina u kojoj su živjeli u usporedbi sa današnjom nastavom povijesti u Trogiru.

• • •

Mislav ČAVKA

Klinička bolnica "Dubrava", Medicinski fakultet Sveučilišta

u Zagrebu, Katedra za socijalnu medicinu i organizaciju

zdravstvene zaštite

mislav.cavka@yahoo.com

Sveučilišna nastava povijesti medicine na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu

Povijest medicine je jedna od najstarijih katedri Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Hrvatski sabor osniva Medicinski fakultet 1917. godine nakon više od sto godina neuspjelih pokušaja te je Drago Perović, povratnik iz Beča, u siječnju 1918. održao prvo predavanje iz anatomije. Lujo Thaller je 1927. izabran za honorarnog

profesora povijesti medicine. Thaller osniva i Sekciju za povijest medicine Zbora liječnika Hrvatske, Slavonije i Međimurja 1936. Dvije godine kasnije bio je i predsjednik XI. međunarodnog kongresa za povijest medicine koji je otvoren u velikoj dvorani Hrvatskog sabora, a bio je prvi međunarodni medicinski kongres održan u Hrvatskoj. Nasljeđuje ga Lavoslav Glesinger, koji predaje na Medicinskom fakultetu 1976. te piše udžbenik *Povijest medicine*. Glesinger je bio i pročelnik odjela za povijest medicine Instituta za povijest prirodnih, matematičkih i medicinskih znanosti JAZU koji je osnovao Mirko Grmek, profesor na Sorbonni i vjerojatno najistaknutiji hrvatski povjesničar medicine. U Kabinetu za povijest medicine Medicinskog fakulteta kasnije predaju Biserka Belicza i Stella Fatović Ferencić, a od 2006. nastavu izvodi Katedra za socijalnu medicinu i organizaciju zdravstva s Anom Borovečki kao voditeljem predmeta.

•••

Dalibor ČEPULO

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

dalibor.cepulo@pravo.hr

Povijest i pravna povijest na Pravnom fakultetu u Zagrebu

Povijesna odnosno pravnopovijesna komponenta važan je dio sadržaja nastavnog programa Pravnog fakulteta u Zagrebu cijelo vrijeme njegova trajanja. Od osnutka Pravnog fakulteta 1776. pa do 1813. kao temeljni i obvezni predmeti su na temelju njemačkih udžbenika izvođeni Opća povijest i Povijest država, a povijesni su sadržaji bili u značajnoj mjeri prisutni i u nekim drugim predmetima (Tripartit, Hrvatsko-ugarsko državno pravo). Ubrzo po osnivanju Pravoslavne akademije 1850. u njen je nastavni plan uveden obvezni predmet Povijest Austrijske Carevine kojeg je, sa skromnim dodacima o hrvatskoj povijesti, izvodio Matija Mesić do osnivanja Sveučilišta 1874. kada je postao prvi nastavnik na katedri povijesti na novosnovanom Mudroslovnom fakultetu. Prvi pravnopovijesni predmet, Opća pravna povijest, koji je počivao na osebujnom spletu utjecaja

neohegelijanskih ideja i ideja Friedricha von Savignyja, uveden je u pravni studij 1868. Osnova tog predmeta bile su germanske te slavenske pravne povijesti sa hrvatskom pravnom poviješću čiji je udio postupno jačao. Uz to, studenti Pravnog fakulteta bili su obvezni odslušati i još jedan dvosemestralni predmet iz hrvatske povijesti i jedan jednosemestralni iz povijesti na Filozofskom fakultetu. Splet povoljnih političkih okolnosti pospješio je uvođenje Hrvatske pravne povijesti kao posebnog predmeta 1911. Taj se predmet ubrzo pretvorio u pravnu povijest države što se odražavalo na program i naziv predmeta. U daljem su razvoju oba pravno-povijesna predmeta prolazila programske i metodološke mijene na koje su utjecali razvoj društvenih i humanističkih znanosti, političke i društvene okolnosti u okruženju te osobe nosilaca tih predmeta.

•••

Neda ENGELSFELD, Željko BARTULOVIĆ, Budislav VUKAS, ml.
Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci
zeljko@pravri.hr, bvukas@pravri.hr

Povijest prava i države u nastavi pravnog studija i obrazovanju pravnika

U ovom radu izlagači analiziraju i uspoređuju pravno-povijesne predmete u okviru pravnog studija. Riječ je o općoj ili svjetskoj povijesti prava i države te tzv. „nacionalnoj“, hrvatskoj povijesti prava i države. Razmatra se mjesto, značaj i svrha ovih predmeta u obrazovanju pravnika kao i različitosti u okvirima pojedinih obrazovnih programa (četvorogodišnji studij, integrirani, stručni), nastanak i razvoj ovih predmeta kao i specifičan odnos prema pravno-povijesnim predmetima u pojedinim razdobljima pa tako i najnovijem „bolonjskom“ procesu.

Analizira se i uspoređuje naziv, sadržaj, program i oblik izvođenja ovih predmeta na prostorima susjednih država te se daju razmišljanja o važnosti nastave povijesti u europskim okvirima poglavito preporukama Vijeća Europe.

•••

Zrinka ERENT-SUNKO

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

zerent@pravo.hr

Važnost nastave opće povijesti prava i države za pravnu struku danas

Sagledavanje državnih institucija i pravnih instituta u njihovoj povijesnoj dimenziji od ogromne je važnosti za pravnu struku danas. Pravnici moraju razumjeti i poznavati uvjete i okolnosti u kojima je neki institut nastao i mijenjao se, te uočavati i uvažavati različitosti pravnih sustava i njihovog razvoja. Bez iskustva – bilo negativnog, bilo pozitivnog – nema promjena. Pravo se svodi samo na tehniku koja ne može zadovoljiti potrebu za pravdom i osjećajem sigurnosti. Oliwer Wendell Holmes, američki pravnik 19 st., važnost poznavanja pravne povijesti opisao je riječima: „Pravo utjelovljuje nacionalni razvoj kroz stoljeća, i ne možemo se njime baviti kao da sadrži samo aksiome iz matematičkih knjiga. U namjeri da saznamo što je, moramo znati što je bilo, i što teži biti“. Uz to je dodao: „Život prava nije logičan: on je iskustvo“. Nastava opće povijesti prava i države na Pravnom fakultetu u Zagrebu ima baš tu svrhu – da budućim pravnicima naznači vrijednost iskustvenog i time im pomogne u bavljenju osjetljivim pitanjima društvenih odnosa i problemima koji su se u njima javljali od najstarijeg doba do danas.

•••

Tomislav GALOVIĆ

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za povijest

tgalovic@ffzg.hr

Milan Šufflay i sveučilišna nastava iz pomoćnih povijesnih znanosti

Iako su se pojedine pomoćne povijesne znanosti još u 18. stoljeću predavale na Kraljevskoj znanstvenoj akademiji (Regia Scientiarum Academia) u Zagrebu, a Ivan Kukuljević Sakcinski sredinom 19. stoljeća inicirao osnivanje katedre „za listoslovlje, grboslovlje i

pečatoslovlje“ na Pravoslavnoj akademiji u Zagrebu, odnosno dok je novim zakonom o ustroju zagrebačkog Sveučilišta iz 1894. bilo predviđeno osnivanje zasebne katedre (seminara) za pomoćne povijesne znanosti, konačna realizacija toga ostvarena je tek početkom 20. stoljeća. Tako je današnja Katedra za pomoćne povijesne znanosti Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu formalno utemeljena 1908., a za prvog profesora bio je imenovan dr. Milan pl. Šufflay de Othrussewecz (Lepoglava, 8. XI. 1879. – Zagreb, 19. II. 1931.) koji je već tada iza sebe imao objavljenu važnu diplomatičku monografiju *Die dalmatinische Privaturkunde* (1904.) te iznimnu suradnju sa svojim profesorom Tadijom Smičiklasom koji je paleografiju i diplomatika s kronologijom posebno držao na matičnom odsjeku uz druge svoje predmete. Zbog spleta različitih okolnosti – od neslaganja sveučilišnog senata i matičnoga fakulteta do problema sa studentima – početci Šufflayeva sveučilišnog angažmana nisu bili obećavajući. Šufflaya koji se tada nalazio u Budimpešti hrvatski ban Pavao Rauch imenuje 8. rujna 1908. javnim izvanrednim profesorom na Mudroslovnom fakultetu u Zagrebu za pomoćne povijesne znanosti, s osobitim obzirom na domaću povijest. Niti dvije godine kasnije ban Nikola Tomašić 20. travnja 1910. Šufflaya razrješava sa sveučilišta i dodjeljuje ga na službu u Odjel za bogoštovlje i nastavu Kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade. No, ni to nije dugo potrajalo pa u vrijeme bana Slavka Cuvaja 27. rujna 1912. carskim dekretom Šufflay ponovno biva imenovan – no ovoga puta – javnim redovnim profesorom pomoćnih povijesnih znanosti. Šest godina potom (1918.), iako u punoj snazi, na osobni je zahtjev umirovljen. Zbog svojih znanstveno-stručnih stavova te političkih pogleda i nastupa imao je dosta problema pa čak po nekim izvorima nije uspijevao održavati redovitu nastavu. Doduše, činjenicu o držanju nastave iz pomoćnih povijesnih znanosti, između ostalog, potvrđuju Šufflayeva rukopisna predavanja danas pohranjena u Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu. U pogledu njegova znanstvenoga rada možemo govoriti o tri područja koja su ga zaokupljala kao znanstvenika i stručnjaka: pomoćne povijesne znanosti, hrvatsko srednjovjekovlje i albanologija. U izlaganju će se posebna pozornost obratiti upravo na razdoblje Šufflayeve sveučilišne karijere

(1908.-1910., 1912.-1918.) te u osnovnim crtama odvagnuti njegov ukupni prinos razvitku pomoćnih povijesnih znanosti u Hrvatskoj.

•••

Irena IPŠIĆ, Lovro KUNČEVIĆ, Nenad VEKARIĆ
Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku
irenaipsic@gmail.com, lovro.kuncevic@gmail.com,
nenad.vekaric@du.t-com.hr

Studiji povijesti u Dubrovniku u posljednjih pola stoljeća

Tradicija poslijediplomskog obrazovanja povjesničara u Dubrovniku duga je više od četrdeset godina. Prvi poslijediplomski magistarski studij iz povijesnih znanosti pod nazivom *Kulturna povijest istočne jadranske obale* pokrenut je 1972. godine, a u 1994. godini upisana je posljednja generacija studenata. Poticanje na istraživanje istočnog dijela Jadrana i školovanje kvalitetnih istraživača bio je glavni motiv i razlog za osnivanje ovog studija što se pokazalo uspješnim, jer su svoje magistarske radove na ovom studiju obranili mnogi danas uspješni znanstvenici i doktori znanosti iz različitih područja humanističkih znanosti. Pored navedenog poslijediplomskog studija tijekom devedestih godina prošlog stoljeća – točnije u razdoblju od 1993. do 1998. godine – u Dubrovniku se održavala i Dubrovačka medievistička radionica. Radionica je omogućila skupini mladih stručnjaka stjecanje inače deficijentnih stručnih vještina, štoviše iskustva arhivskog rada, koje je nemoguće dobiti u klasičnoj nastavi *ex cathedra*. Poslijediplomsko obrazovanje povjesničara u Dubrovniku, ali ovoga puta na razini doktorskog studija, pokrenuto je 2006. godine kada je osnovan *Poslijediplomski doktorski studij Povijest stanovništva*. Nositelj studija je Sveučilište u Zagrebu, a suradne ustanove Sveučilište u Dubrovniku i Zavod za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Dubrovniku. Osnovni cilj studija jest stvoriti široki dijapazon znanstvenika iz humanističkih i društvenih znanosti, a demografska povijest je izvrstan medij za ostva-

renje tog cilja. Riječ je o znanstvenoj grani koja i po istraživačkim temama i po metodama ima izraziti multidisciplinarni karakter, te čija istraživanja vode u raznim smjerovima, zadirući ne samo u sva polja humanističkih i društvenih znanosti, nego i područje biomedicinskih znanosti i u umjetnička područja. Studij je do sada pohađalo ukupno 65 polaznika, a obranjeno je devet doktorskih disertacija. U novije vrijeme pojedini kolegiji iz povijesne znanosti obuhvaćeni su i u drugim studijskim programima Sveučilišta u Dubrovniku (ukupno sedam kolegija), a dva kolegija izvode se i na Fakultetu međunarodnih odnosa i diplomacije koji je sastavnica Međunarodnog sveučilišta DIU Libertas u Dubrovniku (*Dubrovnik International University Libertas*).

•••

Branimir JANKOVIĆ

*Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za povijest
bjankovi@ffzg.hr*

Nastava povijesti i suvremene historiografije te teorije i metodologije povijesti: pitanje recepcije

Kolegiji iz povijesti i suvremene historiografije te teorije i metodologije povijesti sadržani su, u različitim izvedbenim varijantama, u programima odsjekâ za povijest filozofskih fakulteta u Hrvatskoj. Kao kolegiji koji većinom nisu vezani uz konkretna povijesna razdoblja, njihova je zastupljenost u nastavi važna za ostvarivanje specifičnih ishoda učenja u vidu ovladavanja različitim teorijskim i metodološkim znanjima te poviješću i suvremenosti relevantnih domaćih i inozemnih historiografskih kontekstâ. Javno objavljene syllabusi omogućuju analizu konkretnih programskih naglasaka svakog od pojedinih kolegija. Pritom se mogu razmatrati opseg obrađivanih problemskih pitanja, obilježja domaće i strane literature na kojima se zasnivaju, oblici specijalizacija i historiografskih interesa njihovih predavača. Isto tako, moguće je izvoditi usporedbe s istovjetnim kolegijima na određenim regionalnim i stranim sveučilištima. Uz navedeno, posebno mi se čini važnim pokušati govori-

riti o recepciji nastave tih kolegija među studentima i studenticama. Naime, jedno su pretpostavljeni zadaci i ciljevi kolegijâ o teoriji i metodologiji povijesti te povijesti i suvremenoj historiografiji, a drugo ono što zaista ostaje u studentskom obrazovanju ili pak na njih ostvaruje određeni utjecaj. Stoga će, pored svega spomenutog, upravo recepcijski aspekt – na temelju teorija recepcije i na primjeru ciljanog anketiranja studenata povijesti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu – biti u središtu moga izlaganja.

•••

Petar KORUNIĆ

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za povijest (u mirovini)

petar.korunic@gmail.com

Sveučilišni studij povijesti u Hrvatskoj: jučer, danas, sutra

Visokoškolska nastava povijesti u Hrvatskoj ima relativno dugu tradiciju. No, početak i razvoj moderne sveučilišne nastave povijesti u Hrvatskoj nastaje, i mogao je nastati, tek nakon osnivanja Sveučilišta u Zagrebu 1874. godine. Osnove sveučilišne nastave povijesti u Hrvatskoj položene su nakon osnivanja tog Sveučilišta na Mudroslovnom fakultetu, ali se moderni studij povijesti, u Odsjeku za povijest, formirao tijekom vremena postupno tek na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.

Već krajem 19. i posebno početkom 20. stoljeća i naročito između dva svjetska rata, taj sveučilišni studij i time sveučilišna nastava povijesti u Hrvatskoj dobiva, korak po korak, svoje nove moderne temelje: osnivaju se i formiraju nacionalni nastavni predmeti (hrvatske povijesti), ali i predmeti europske i svjetske povijesti, te pomoćne povijesne znanosti. Na tom studiju povijesti predaju ugledni historičari, koji su utemeljili i modernu nastavu povijesti i povijesnu znanost.

Pa ipak, najveći uspjeh i razvoj sveučilišni studij povijesti u Hrvatskoj postiže nakon Drugog svjetskog rata, od 1945. godine dalje.

Tada se formira i razvija Odsjek za povijest na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Velika je i značajna tradicija tog Odsjeka za povijest. Danas postoji više studija povijesti u Hrvatskoj. To ima neke svoje prednosti, ali i nedostatke. Pri samom formiranju tih osam/devet studija povijesti, a to je ipak previše za ovu malu zemlju, nije bilo mnogo racionalnosti, a nisu se poštivali ni strogi nastavni i znanstveni kriteriji. Uz to, došla je nova reforma sveučilišnih studija, koja se morala prihvatiti i uvesti. Ta je reforma danas u кризи.

Ključno je sada pitanje:

Jesu li svi ti brojni studiji povijesti u Hrvatskoj bili potrebni, i koji su to razlozi?

Jesu li bili i financijski, i stručno, i znanstveno, i kadrovski, i odgojno opravdani?

Napokon, jesu li ti brojni studiji povijesti u Hrvatskoj i ta reforma:

- doprinijeli boljem i uspješnijem razvoju sveučilišne nastave povijesti?
- jesu li unaprijedili povijest kao znanost i metodološki i istraživački?
- jesu li studenti povijesti u Hrvatskoj sada bolje obrazovani?

budući da sada imamo više sveučilišnih nastavnika, imamo li i više arhivskih istraživanja, borave li oni u arhivima i imamo li više i kvalitetnijih istraživačkih radova?

O svemu tome više u usmenom izlaganju i u pisanom tekstu.

•••

Bruna KUNTIĆ-MAKVIĆ

*Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za povijest
bkm@ffzg.hr*

Stara povijest na hrvatskim sveučilištima. Razvitak na razmeđu tisućljeća

U posljednja dva desetljeća 20. stoljeća na *Katedri za opću povijest starog vijeka* Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu provedene su dvije indikativne promjene. Odlukom Vijeća Odsjeka i fakultetskog Znanstveno-nastavnog vijeća, a zatim odo-

brenjem Sveučilišta naziv je katedre promijenjen u *Katedra za staru povijest*. Uveden je predmet „Stara povijest hrvatskih zemalja“. Oboje je bilo u skladu sa stupnjem napretka u povijesnim znanostima. Kako je zagrebački Odsjek izravno sudjelovao u osnutku studija povijesti u drugim hrvatskim središtima i u njihovu razvitku, zagrebački se model, uz veće ili manje prilagodbe, prenio i onamo. U prigodi I. kongresa hrvatskih povjesničara 1999. godine bili su prikupljeni podaci o tadašnjoj nastavi stare povijesti u Hrvatskoj. U usporedbi s današnjim stanjem, može se pratiti kakav je put prošla sveučilišna nastava stare povijesti u dva desetljeća prošlog i dva desetljeća ovog stoljeća, raspraviti o njezinome stanju i perspektivama.

•••

Tihana LUETIĆ

Odsjek za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU

tluetic@hazu.hr

Studenti povijesti na Mudroslovnom fakultetu Kr. Sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu od 1874. do 1914.

U radu će se govoriti o prvim generacijama studenata povijesti, u razdoblju od osnutka modernog sveučilišta i katedre za povijest do početka Prvog svjetskog rata. Na temelju podataka iz upisnih listova (*nacionala*) koji se čuvaju u Arhivu Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, pokušat će se definirati prva zajednica povjesničara školovanih na zagrebačkom sveučilištu. Osim kvantitativnih analiza osobnih podataka ovih prvih generacija studenata povijesti, obratit će se pažnja i na njihove materijalne uvjete studiranja, stipendije, školarinu i neke druge aspekte studentskog života. U radu će se analizirati i uspješnost studiranja, odnosno njihovi završni ispiti (ispiti za profesore srednjih škola i doktorati), izbor tema i profesori kod kojih su ih polagali.

•••

Franko MIROŠEVIĆ
frankomirosevic@net.hr

Studirati povijest na Filozofskom fakultetu u Zagrebu pedesetih godina prošlog stoljeća

U izlaganju će biti govora o uvjetima upisa na studij povijesti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 1951. godine, nastavnom planu i programu, napredovanju u tijeku studija (uvjetima za upis u naredni semestar), diplomskom ispitu, profesorima i njihovim predavanjima, spremanju ispita, literaturi za ispite, izvanstudijskim aktivnostima studenata, organizaciji Saveza studenata i drugom.

•••

Ivan OBADIĆ
Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
ivan.obadic@pravo.hr

Povijest europske integracije u sveučilišnim programima nastave povijesti u Hrvatskoj – današnje stanje i perspektive

Nastanak i razvoj europske integracije predstavlja jedan od najznačajnijih procesa u suvremenoj europskoj povijesti. Poznavanje povijesnog razvoja ovoga procesa neophodno je ne samo za potpunije razumijevanje povijesti Europe u drugoj polovici 20. stoljeća, već i političkih, ekonomskih i drugih procesa i odnosa koji postoje danas unutar Europske unije, njezina institucionalnog ustrojstva i politika koje značajno utječu na svakodnevni život građana Europe. U Hrvatskoj su se moduli iz europskih studija koji obuhvaćaju područje prava, ekonomije, politologije i povijesti počeli uvoditi relativno kasno u sveučilišnu nastavu u odnosu na ostale zemlje u tranziciji. Tek u posljednjih nešto više od desetak godina (s iznimkom Ekonomskog i Pravnog fakulteta u Rijeci), uslijed procesa pristupanja Hrvatske Europskoj uniji, u sveučilišnu nastavu su integrirani sadržaji vezani za politiku, ekonomiku i pravo europske integracije. Navedeno međutim ne možemo reći i za sadržaje iz povijesti europskih integracija koji se uglavnom proučavaju sporedno u okviru navedenih modula. U ovom izlaganju izložit će se ukratko razvoj

povijesti europske integracije, sadašnje stanje i važnost za njezino uključivanje u sveučilišne programe nastave povijesti u Hrvatskoj.

• • •

Milorad PAVIĆ

Sveučilište u Zadru, Odjel za povijest

mpavic@unizd.hr

Nastava povijesti na Filozofskom fakultetu / Sveučilištu u Zadru, od samih početaka (1956.) do danas

Sveučilišna nastava povijesti u Zadru može se pohvaliti s jednom od najbogatijih tradicija u Hrvatskoj u njezinoj novijoj povijesti. Tijekom svoje gotovo 60-godišnje povijesti, od akademske 1956./1957., ona je prolazila kroz nekoliko razvojnih faza, ustrojbenog, strukturalnog te sadržajnog karaktera. Od samih početaka nastava je bila organizirana kroz katedre unutar Odsjeka za povijest, a osnutkom zadarskog sveučilišta unutar Odjela za povijest. Nastava povijesti mogla se studirati kao jednopredmetna i dvopredmetna, do ukidanja jednopredmetnog studija u akad. godini 1967./1968. da bi formiranjem Odjela za povijest jednopredmetni studij ponovno zaživio. Najveće promjene u organizaciji sveučilišne nastave povijesti u Zadru unijelo je uvođenje Bolonjskog sustava kada je dotadašnji četverogodišnji studij povijesti zamijenjen studiranjem na preddiplomskoj i diplomskoj razini u ukupnom trajanju od pet godina. Sveučilišna nastava povijesti na poslijediplomskoj razini ima također bogatu tradiciju, te je od 1971. do danas bila izvođena kroz više postdiplomskih odnosno doktorskih studija, a o njezinoj uspješnosti najbolje svjedoči velik broj povjesničara koji su na tim studijima stekli doktorat ili magisterij iz povijesnih znanosti. Za razliku od početnog razdoblja kada je većina nastavnčkog kadra bila iz redova honorarnih ili gostujućih nastavnika sa drugih fakulteta, brigom za vlastiti kadar postiglo se to da je trenutno većina zaposlenih nastavnika u znanstveno-nastavnim zvanjima na Odjelu za povijest proizišla upravo iz redova bivših studenata povijesti u Zadru.

• • •

Hrvoje PETRIĆ

*Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za povijest
hpetric@ffzg.hr*

**Gospodarska povijest na Odsjeku za povijest
Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu**

Na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu nastavu iz gospodarske povijesti novog vijeka uveo je Igor Karaman, izvodeći ju od početaka 1960-ih do druge polovice 1980-ih godina. Od 1988. pa do 2000. godine nastavu iz gospodarske povijesti novog vijeka izvodila je Mira Kolar. Osim Igora Karamana i Mire Kolar, sadržaje iz gospodarske povijesti izvodili su i drugi nastavnici koji su provodili znanstveni rad iz ove discipline, primjerice Tomislav Raukar iz srednjovjekovne povijesti, Josip Adamček iz ranonovovjekovne povijesti, Marijan Matićka iz povijesti 20. stoljeća i drugi. Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (zajedno sa Institutom/Zavodom za hrvatsku povijest) u posljednjim je desetljećima 20. stoljeća postao jednim od glavnih središta istraživanja iz gospodarske povijesti u Hrvatskoj s velikim inovacijskim potencijalom.

• • •

Tihana PETROVIĆ LEŠ, Suzana LEČEK

*Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za etnologiju i
kulturnu antropologiju*

*Hrvatski institut za povijest – Podružnica za povijest Slavonije,
Srijema i Baranje u Slavanskom Brodu
tples@ffzg.hr, slecek@isp.hr*

**„Od sluškinje filologije do prijateljice povijesti“. Veze
studija povijesti i studija etnologije od 1927. do danas**

U izlaganju se prikazuju različiti aspekti suradnje studija povijesti i etnologije, dotično dvaju odsjeka na kojima su se podučavale bliske humanističke znanosti. Istraživanje započinje godinom osnivanja odsjeka za etnologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, čime je

etnologija uvrštena u red „ozbiljnih znanosti“ i prestala biti nedefiniranim područjem, koje su svojatale različite znanosti. Prikazuje se njena povezanost sa studijem povijesti i povjesničarima, koji su bili njegovi nositelji, kroz dva aspekta. Kao prvo, na primjeru Milovana Gavazzija, utemeljitelja i dugogodišnjeg profesora na Odsjeku za etnologiju ukazuje se na njegove bliske osobne veze s nekim povjesničarima, međusobno stručno pomaganje, ali i živo međusobno zanimanje za najnovije dosege u pojedinim pitanjima, koja su zanimala predstavnike obiju znanosti. Kao drugo, upozorava se na veze na razini studija, odnosno na to koliko su sami studenti prepoznavali povijest i etnologiju kao bliske discipline, te u razdobljima kada je bio moguć odabir višepredmetnog ili dvopredmetnog studija, odabirali te dvije grupe za studij i kasniji životni poziv.

•••

Martin PREVIŠIĆ

*Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za povijest
martinprevisic@gmail.com*

Sveučilišna nastava i hrvatska povijest 1945.-1991. godine – hrvatska ili jugoslavenska povijest nakon 1945. godine?

Nakon osamostaljenja Hrvatske dolazi do promjene nastavnih programa povijesti na sveučilišnoj razini. Neovisno jesu li to bile kozmetičke ili sadržajne promjene, logično, dolazi do naglaska na izučavanju ali i predavanju nacionalne hrvatske povijesti. Iako se to odnosi i na ranija razdoblja, postavlja se temeljno pitanje, koliko je smisleno predavati hrvatsku povijest nakon 1945. godine kao izoliran slučaj u socijalističkoj Jugoslaviji? „Slušaju“ li naši studenti hrvatsku povijest u Jugoslaviji ili jugoslavensku povijest sa hrvatskim primjerima? Koliko naši studenti znaju o Fadilu Hoxhi, Raifu Dizdareviću, krizi na Kosovu, Cestnoj aferi, Ivanu Stamboliću, Dragiši Pavloviću ili Lazaru Koliševskom? Znači li im išta ime Edvarda Kardelja ili Staneta Kavčiča? Mogu li uopće razumjeti povijest Hrvatske u socijalističkoj Jugoslaviji te njen krvav kraj, ako ne razu-

miju povijest čitave zajednice. Ako se povijest treba i proučavati pa i predavati u cjelini i kontekstu, postoji li znanstvena i nastavna produktivnost u pre naglašavanju nacionalnog i/ili je to naglašavanje samo kozmetičke naravi. Izlaganje nastoji potaknuti raspravu o ovim pitanjima, te dati kraći prikaz dosadašnjeg i trenutnog stanja sveučilišne nastave u našoj zemlji vezanog uz ovo pitanje.

•••

Drago ROKSANDIĆ

*Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za povijest
drago.roksandic@ffzg.hr*

Inovacije u sveučilišnoj nastavi povijesti i kultura profesionalnog mišljenja. Zagrebačka iskustva od 1994. do 2014.

Godine 1994. profesorica Gabrijela Vidan i podnositelj priopćenja utemeljili su uz podršku Odsjeka za povijest i Odsjeka za romanistiku Hrvatsko-francusku povijesnu radionicu/Atelier d'histoire croato-français, sa ciljem međuodsječkog, interaktivnog i intergeneracijskog te inter- i transdisciplinarnog rada koji je u mnoštvu sadržaja rada povezivao rad na francuski pisanim izvorima za hrvatsku povijest s raspravama o inovacijskim tendencijama u hrvatskoj i francuskoj historiografiji i srodnim disciplinama. Radioničke aktivnosti kontinuirano su bile realizirane u suradnji s partnerima u Francuskoj. Po sličnim ili sasvim različitim obrascima 1995. godine uslijedilo je stvaranje Hrvatsko-njemačke povijesne radionice (Uvoda u njemačku paleografiju), Hrvatsko-engleske prevoditeljske radionice te daleko najučinkovitije Diplomatske radionice. Priopćenje će se osvrnuti i na neka radionička iskustva u Poslijediplomskom doktorskom studiju moderne i suvremene hrvatske povijesti u europskom i svjetskom kontekstu. U priopćenju će biti riječi i o istraživačkim sadržajima u radu radionica jer je njihov rad od 1996/1997. godine u nekim svojim segmentima bio povezan s radom na radnim zadacima međunarodnoga znanstvenog projekta „Triplex Confinium“ odnosno danas fakultetskog Centra za komparativnohistorijske i interkulturalne studije. Budući da je inicijalno bila riječ o izvannastavnim oblicima studija, redovito vrlo zahtjev-

nima u radnom i organizacijskom smislu, ali orijentiranima prema inovacijski artikuliranim sadržajima i metodama rada te usmjerenima na konkretna znanja i specijalističke kompetencije, glavni cilj priopćenja je analitički rekonstruirati i vrednovati stečena iskustva u unapređenju sveučilišne nastave povijesti na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu odnosno na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Posebno će se propitati i najveći radionički promašaj, projekt Kompijutorskog laboratorija Odsjeka za povijest.

•••

Ines SABOTIČ

Odjel za povijest, Hrvatsko katoličko sveučilište

ines.sabotic@unicath.hr

Odjel za povijest Hrvatskoga katoličkog sveučilišta

Hrvatsko katoličko sveučilište osnovano je 2006. godine, na početku XXI. stoljeća, koje je obilježeno velikim preispitivanjem i traganjem za novom ravnotežom na kulturnom, obrazovnom, religijskom i identitetskom planu. Kao visoko učilište čiji je osnivač Zagrebačka nadbiskupija, Sveučilište je svjesno povijesnog konteksta, prihvaća izazove izvrsnosti suvremenog visokog školstva i znanosti te, radi njegove specifičnosti, nastoji biti mjesto rasta svakog pojedinog člana akademske zajednice, ali i prostor susreta vjere i razuma, poštivajući pri tome okvire definirane propisima Republike Hrvatske i Katoličke Crkve. Sveučilište svoje osnivanje gradi na tri studija: studij povijesti, psihologije i sociologije. No, prvi je s radom započeo Odjel za povijest koji je ujedno i najveći: u akademskoj godini 2014/15. upisala se peta generacija studenata povijesti. U svojem studijskom programu, u nastavnim metodama, u sustavu studiranja te u stjecanju znanja studenata, Odjel nastoji ponuditi kvalitetnu nastavu usavršavajući je suvremenim trendovima u visokom školstvu. Odjel nije samo mjesto prenošenja znanja i vještina koje su bitne za povjesničara, već i stvaranja novih spoznaja zahvaljujući istraživačkim radom. Iako je povijest Odjela za povijest kratka, ovaj rad će nastojati prikazati postavke na kojima se izgrađuje i koje su njegove specifičnosti.

Zdenko SAMARŽIJA
zdenko.samarzija@gmail.com

Kakve povjesničare trebamo u konzervatorskim istraživanjima srednjovjekovnih objekata Slavonije, Baranje i Srijema – prolegomena za budući sveučilišni kurikulum

Autor u konzervatorskim elaboratima pronalazi brojne metodološke nedosljednosti, sadržajne nedorečenosti i pogreške u izvođenju zaključaka što stvara nerealnu sliku o objektu/arhitektonskoj cjelini i ne pridonosi razumijevanju srednjovjekovnog kulturnoga krajolika. Kao rješenje ovoga stanja autor predlaže doedukaciju povjesničara koji bi unificiranim metodama prikupljali podatke i konstruirali povijesne činjenice koje su potrebite konzervatorima. Rad takvih povjesničara ubrzat će spoznaju, omogućit će racionalno korištenje ljudskih potencijala i materijalnih resursa i učinit će konzervatorska istraživanja transparentnim i ekonomičnijim, a podatci koje su prikupili povjesničari omogućit će kvalitetnu prezentaciju objekta ili srednjovjekovne cjeline.

Petar STRČIĆ, Maja POLIĆ
Zavod za povijesne i društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Rijeci
polic@hazu.hr

Sveučilišna nastava povijesti u Rijeci – od Drugoga svjetskog rata do danas

Sveučilišna nastava povijesti u gradu Rijeci nakon Drugoga svjetskog rata prvi se put počela odvijati na Pedagoškoj akademiji osnovanoj 1960. g. zbog potrebe za stručnim kadrom u osnovnim školama. Uskoro je osnovana i Katedra povijesti te dolazi do organizacije različitih oblika studentske prakse u školama, stručnoga usavrša-

vanja nastavnika, održavanja stručnih ispita, kao i razvoja suradnje s tadašnjim Zavodom za školstvo, Zajednicom osnovnih škola, te drugim ustanovama i udrugama. Studij se gasi početkom 80-ih godina XX. stoljeća. Dvadesetak godina kasnije pokrenut je studij povijesti pri Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Rijeci te je prva generacija studenata upisana akademske 1998/99. godine. I njegovim se osnutkom išlo prije svega za popunom kvalificiranoga kadra u osnovnim i srednjim školama Primorsko-goranske i Ličko-senjske županije, te u institucijama gdje se osjećao nedostatak povjesničara (Zavod HAZU, Državni arhiv u Rijeci, muzeji itd.). Situacija se posljednjih godina promijenila, stoga se veliki broj studenata po dovršetku studija samoinicijativno preusmjerava u različite grane društvenih, gospodarskih i drugih djelatnosti. U Pedagoškoj akademiji i na Odsjeku za povijest Filozofskoga fakulteta riječkoga Sveučilišta predavali su i ugledni znanstvenici i stručnjaci, a takvih ima i među diplomiranim studentima.

•••

Mladen TOMORAD

Odjel za povijest, Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu
mladen.tomorad@zg.t-com.hr

Odjel za povijest Hrvatskih studija (1997.-2014.)

U ovom radu autor obrađuje nastanak i povijesni razvoj Odjela za povijest Hrvatskih studija u Zagrebu te prikazuje njegove studijske programe od njegovog nastanka do danas. U povijesnom pregledu prikazane su osnovne promjene studijskih programa, osnovnih predmeta te njegovih nastavnika od 1997. do 2014. godine. U nastavku zasebno su analizirani preddiplomski i diplomski programi povijesti (sadržaj, prolaznost, metodologija određivanja ishoda učenja, raspodjela ECTS bodova, stečene kompetencije, postupci praćenja i unapređenja studijskih programa, nastavne metode, praktična i terenska nastava). U zaključnim dijelovima rada analizirana je međunarodna suradnja Odjela za povijest, te njegova međunarodna vidljivost. Također su prikazane njegove mrežne stranice te rad i aktivnosti društva studenata povijesti „Lucius“.

• • •

Mladen TOMORAD

*Odjel za povijest, Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu
mladen.tomorad@zg.t-com.hr*

Sveučilišna nastava povijesti starog Egipta u Hrvatskoj (1874.-2014.): povijest i mogućnosti razvoja

U radu autor prikazuje povijest i mogućnosti razvoja staroegipatske povijesti na hrvatskim sveučilištima od 1874. do 2014. godine. U razradi teme obrađena je djelatnost osam sveučilišnih središta na kojima se predaju teme vezane uz povijest staroga vijeka odnosno povijest starog Egipta. Najveća pažnja posvećena je djelatnosti Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu na kojem nastava i istraživanja imaju najdužu tradiciju te njegovim nastavnicima Gavri Manojloviću, Grgi Novaku i Petru Selemu. U nastavku pregleda prikazana je djelatnost i razvoj ostalih fakulteta u Hrvatskoj na kojima stara povijest ima dužu (Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta u Zadru) ili kraću tradiciju (Odsjek za povijest Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli; Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta u Osijeku; Odjel za povijest Hrvatskih studija; Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta u Rijeci, Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta u Splitu i Studij povijesti Katoličkog sveučilišta). U zaključnom dijelu ovog pregleda analizirane su mogućnosti i perspektive razvoja egiptoloških studija u Hrvatskoj.

• • •

Marko TROGRLIĆ

*Odsjek za povijest, Filozofski fakultet u Splitu
mtrogolic@ffst.hr*

Osnutak i djelovanje Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta u Splitu (2003./04.-2013./14.)

U radu pod gornjim naslovom prikazat će se utemeljenje i razvoj studija povijesti na Filozofskom fakultetu u Splitu. U prvom dijelu

bit će riječi o upravo o utemeljenju studija povijesti na Filozofskom fakultetu u Splitu i to kao područnog studija Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu, i to temeljem Ugovora između Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa te Sveučilišta u Zagrebu i Filozofskog fakulteta u Zagrebu, s jedne strane i Sveučilišta u Splitu i njegova Odjela za humanističke znanosti s druge strane. Tako je utemeljen studij povijesti u Splitu, na tadašnjem splitskom Odjelu za humanističke znanosti i to, kako je rečeno, kao područni – dvopredmetni – studij zagrebačkog Odsjeka za povijest, na koji je upisana prva generacija studenata u akad. godinu 2003./04. te je otpočelo odvijanje nastave. U radu će nadalje biti prikazan razvoj toga studija sve do njegova osamostaljenja u akad. godini 2008./09., tj. početka odvijanja nastave po novom splitskom nastavnom planu i programu kako preddiplomskog, tako i diplomskog studija povijesti, te i dalje, sve do akad. godine 2013./14. Bit će prikazana struktura i osobitosti ovih dvaju studija kao i kadrovski razvoj splitskog Odsjeka za povijest. Također će biti riječi i o znanstveno-nastavnoj djelatnosti Odsjeka i njegovih nastavnika, o studentima i njihovim aktivnostima te, konačno, o suradnji splitskog Odsjeka za povijest kako s drugim Odsjecima i studijima povijesti u Hrvatskoj, sa svojim utemeljiteljskim, zagrebačkim, Odsjekom i njegovim nastavnicima napose, ali i s drugim bliskim institucijama u inozemstvu.

•••

Zlata ŽIVAKOVIĆ-KERŽE

Hrvatski institut za povijest – Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje u Slavanskom Brodu
zlata.zivakovic.kerze@hips.hr

Sa zagrebačkom diplomom u osječki prosvjetni i društveni život (Osvrt na djelovanje Mencina, Šišića, Horvata, Enderlea i Meštrovića)

Autorica uvodno opisuje kratke biografije studenata povijesti Filozofskog fakulteta u Zagrebu – Josip Mencin (upisao studij škol. god. 1876./77.), Ferdo Šišić (1891./92.), Rudolf Horvat (1895./96.),

Ljudevit Enderle (1895./96.), Josip Bösendorfer (1901./1902.), Josip Meštrović (1909./10.) – koji su se nakon završenog studija sa diplomom zagrebačkog sveučilišta svojim zaposlenjem obrali u osječkim gimnazijama. U središnjem dijelu rada autorica je istražila, na temelju arhivskog gradiva pohranjenog u Državnom arhivu u Osijeku i onodobnog mjesnog tiska, njihovo prosvjetno, društveno i političko djelovanje u gradu na Dravi nakon što su se tu kao profesori zatekli i živjeli. U zaključnom dijelu je istaknut odjek njihovog prosvjetnog rada među gimnazijalcima, koji su se, kao npr. nobelovac Lavoslav Ružička, i nakon 30 godina od završetka svog gimnazijskog školovanja rado sjećali svojih profesora, tj. Josipa Bösendorfera s kojim se i susreo u Zagrebu u studenome 1939. godine.

Sveučilišna nastava povijesti u Hrvatskoj. Tradicija, današnje stanje, perspektiva
(Zagreb, 28. – 29. XI. 2014.)

Raspored rada i sažetci izlaganja

Nakladnici

Hrvatski nacionalni odbor za povijesne znanosti
Opatička 10, HR - 10 000 Zagreb
Društvo za hrvatsku povjesnicu
Opatička 10, HR - 10 000 Zagreb
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Ivana Lučića 3, HR - 10 000 Zagreb

Za nakladnike

prof. dr. sc. Damir AGIČIĆ
prof. dr. sc. Željko HOLJEVAC
prof. dr. sc. Vlatko PREVIŠIĆ

Grafičko oblikovanje i računalni slog
Boris BUI, FF-press, Zagreb

Grafičko oblikovanje naslovnice
Krešimir KRNIC, Ibis grafika, Zagreb

Naklada

100 primjeraka

Tisak

xxxxx, Zagreb, studeni 2014.

Portal HNOPZ-a:
<https://sites.google.com/site/hrvatskinacionalni odbor/>

Urednik

dr. sc. Gordan RAVANČIĆ